

SASS BÁLINT

6650 Ft/év

*Nincs nekem annyi pénzem, hogy mindenkinek adjak?*¹

Adakozás és odafordulás

Kisgyerekkorunk óta természetesnek vesszük, a keresztény élet alapvető attitűdjének tartjuk, hogy a boldog ember „osztogat a szegénynek és adakozik” (Zsolt 112,9) a derék asszony „megnyitja tenyerét a szegényeknek, és kinyújtja kezét a szűkölködő felé” (Péld 31,20), vagy hogy „ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között” (Mt 19,21).

Számos alkalommal találkozunk a Bibliában az adakozás erényének dicséretével. Jézus is – az utolsó ítélet kapcsán – azokról a jó cselekedetokről beszél, melyeket a rászorulókkal, éhezőkkel, szegényekkel stb. tettünk: „Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40) Ebben az apokaliptikus jelenetben e tetteknek valamiképpen különleges és döntő jelentősége van a végső kérdés, az üdvösség szempontjából.

John F. Kavanaugh erőteljesen fogalmazza ezt meg, a Mt 25,37-40-hez fűzött kommentárjában²: „A szenvedéstörténet előtti utolsó szöveg tehát világosan felvázolja az üdvösség feltételeit, a hit kifejezését, valamint Isten jelenlétének bensőségességét életünkben. Fontos megjegyeznünk, hogy Krisztus nem az egyházi tized megfizetését, sem az áldozatok bemutatását, sem a templomba járást, még csak nem is a józansághoz, nemi önmegtartóztatáshoz vagy engedelmességhez való legpedánsabb ragaszkodást követeli meg: hanem a legkisebbekhez, a legszegényebbekhez, a betegekhez, az idősekhez és elhagyottakhoz, az éhezőkhöz és szomjazókhöz, a mezítelenekhez, a bebörtönzöttekhez és elhagyagoltakhoz való *odafordulást*.” (Kiemelés tőlem.) Még sarkítottabban fogalmazva tehát az üdvösség pontosan azon áll vagy bukik, hogy odafordulunk-e rászoruló felebarátainkhoz.

Mindez nyilvánvalónak is tűnhet, mégis, mintha a mindennapi élet során sokszor elfelejtjünk ezt megvalósítani. Mintha sokszor nem lenne meg bennünk ez a bizonyos odafordulás.

Adni vagy nem adni?

Budapest utcáit járva lépten-nyomon találkozunk hajléktalanokkal, kéregetőkkel, koldusokkal. Sokan közülük oda is jönnek hozzánk, megszólítanak és pénzt kérnek. Az

¹Megjelent: *Jel*, XXIII(1): 25-27, 2011. február

²John F. Kavanaugh: Krisztus követése a fogyasztói társadalomban – A kulturális szembenállás lelkisége. Ursus Libris – Altern Csoport, 2003. 130. oldal

utcai adakozás csupán egyetlen lehetséges formája az esetetekhez való odafordulásnak, mégis gyakran felmerül a kérdés, családi körben és kisközösségben egyaránt, hogy mit tegyen a (keresztény) ember ezekben a konkrét helyzetekben.

Adjak vagy ne adjak? Mikor igen, mikor ne? Kinek igen, kinek ne? Menjek tovább egyszerűen, mintha a kéregetők ott sem lennének? Ha hozzám fordulnak, válaszra se méltassam őket? Ha az autó mellett közelednek a pirosnál, felhúzott ablak mellett nézek az ellenkező irányba? Vessem oda, hogy nincs nálam apró? Szó nélkül adjak pár forintot? Vagy ráadásul még álljak is meg néhány percre beszélgetni? Rendszeresen támogassak kiválasztott, „ismerős” hajléktalanokat? Esetleg hívjam meg őket valóban vendégségbe (vö: Lk 14,13-14)? Vagy akár bocsássam rendelkezésre a tulajdon lakásom egy részét, hogy ott lakhassanak?

Jézus üzenete nyilvánvalóan az adakozó, sőt a radikálisan adakozó magatartásra buzdít. Mégis nagyon sokszor találkozunk elutasító magatartással. Adunk valódi sajnálatból, csak úgy „jófejségből”, adunk a vak szintetizátorosnak („ez legalább csinál valamit”). Nem adunk, mert a kéregető ember nem kellemes, elhanyagolt, büdös, erőszakos, ellenszenves.

Van, aki soha nem ad. Szoktak azzal érvelni, hogy ennek a problémának a megoldása állami feladat, szervezeten kellene eljárni, az egyéni akciók kontraproduktívak; az általános elutasító magatartás okát mégsem ebben, hanem leginkább a következő két tényezőben látom. Egyrészt azért nem adunk, mert attól félünk, hogy valamilyen *átverés* vagy hazugság áldozatai leszünk: valójában nem is vonatjegyre vagy telefonra kell az pénz, hanem itatra; illetve azt gondoljuk, hogy a háttérben valamiféle koldusmaffia működik, és úgymint hiába adunk, mert „elszedik” tőlük. A másik tényező pedig, hogy a mai nagyvárosi környezetben túl *tömegesen* találkozunk hajléktalanokkal. Nem működik az „egy falu egy koldust elbír” elve. Hozzászoktunk az utcán a földön ülő féllábú vagy kartonpapírt tartó emberekhez. Elegendő van az egészségből, kialakul az „engem ezzel hagyjanak békén” érzés.

Van olyan is, aki mindig ad. Nem ítélkezik, megbocsátja a füllentéseket, és hisz bátran a koldusmaffia nemlétében. Ad, mert egyszerűen ezt tartja az evangéliumból következő helyes magatartásnak vagy mert úgy érzi, hogy aki tőle kér, az biztosan rosszabb helyzetben van, és ha tud segíteni, miért ne tegye. A másik szélsőséges magatartáshoz hasonlóan kényelmesen élhető életforma ez is, mert nem kell minden egyes találkozáskor mérlegelni, hogy most éppen adjak-e, miért igen, miért ne. A kérdés az, hogy megvalósítható-e? Éppen a fent említett tömegesség jelenségéből táplálkozik az a szemlélet, miszerint „Nincs nekem annyi pénzem, hogy mindenkinek adjak.” Ez jogos és elfogadható érvnek tűnik: az senkitől nem várható el, hogy annyit adjon, hogy ő maga belerokkanjon.

De valóban nincs annyi pénzünk, hogy mindenkinek adjunk? A hipotézisem az volt, hogy ez az állítás hamis.

A tömegességről tehát úgy éreztem, hogy valójában nem olyan mértékű, hogy nyomós érv lehessen; nem fordulnak olyan sokszor hozzánk az utcán kéregetők, hogy az tényleg idegesítő vagy az adakozás e formája anyagilag megterhelő lenne. Erről, ennek vizsgálatáról szól ez az írás.

A kísérlet

2008. október 22-én elhatároztam, hogy tapasztalati úton vizsgálom meg a fent felvett kérdést: mindenkinek, aki megszólít és kér (vö: Mt 7,7), adok egy csekély összeget, ötven forintot. Egy éven keresztül néhány előkészített ötvenessel a zsebemben jártam-keltem, így sose kellett azt mondanom, hogy nincs nálam apró. Aki odajött hozzám és megszólított (vagy fehér bottal a kezében kéregetett), annak mindenféle válogatás nélkül adtam.

Mint bárki ma Budapesten, találok Fedél Nélkült áruló hajléktalannal, kartonpapírra írt üzenetet tartó, tolokocsis, vak, piros lámpánál járkáló kéregetővel, ölében gyereket tartó cigányasszonnyal, magyarul nem beszélő, mankós, földön fekvő koldussal.

Sokukkal többször is találok. Szinte az az érzésem kezdett kialakulni, hogy talán nincsenek is annyira sokan ebben a kilátástalan helyzetben. Némelyiküket már-már ismerősként köszöntöttem, ők általában nem emlékeztek rám. Egy szerdai napon például a Ferenc körüti aluljáró lépcsőjén ismerős hangot hallok: „Kérem segítsenek!” Nem vasárnap adtam magának a Moszkva téren? „Nem, hétfőn voltam ott.” – kapom a pontosító választ. 2009. július elején harmadik alkalommal futottam össze egy hajléktalan emberrel, aki novemberi első találkozásunkkor éppen vonatjegyre gyűjtött. Már találok! – köszönök rá. „Mikor? Ma?” Nem, kb. márciusban. „De aki éhes, inkább kérjen mint lopjon!” – hangzik az ars poetica. A múltkor is épp ezt mondta! „De nem igaz?” Dehogynem – bólogatok egyetértőleg.

Szinte soha nem voltak erőszakosak, legtöbbször megelégedtek a (nem túl bőkezű) adománnyal, sokszor kifejezetten hálásak voltak („Nagyon szépen köszönöm!”, „Legyen jó napod!”). A Ferenciek tere azonban több szempontból is különleges hely. Itt kivételesen sokan kéregetnek, majdnem egymás sarkára taposva a kis téren. Előfordult, hogy ötven méteres utam során *négyen* szólítottak meg, egy kartonpapírt tartó és három újságot lobogtató ember. Ezen kívül egy vak koldusnak adtam, így összesen öt darab ötvenesre volt szükség. Ráadásul itt valahogy másképp is viselkednek a kéregetők: keveslik a pénzt („Egy kis kolbászra stb. nem tudnál még adni?”), és meg sem köszönik.

Összesen három alkalommal adtam nem pontosan ötven forintot: egyszer kétszázötvenet egy erőszakos, saját bevallása szerint marosvásárhelyi embernek, aki kínai zoknikat akart rámtukmálni; egyszer kétszázat telefonra; és egyszer százat vonatjegyre. Az egy év alatt egyetlen egyszer az is megtörtént, hogy megszegtem az alapelvet, és mégsem adtam a hozzám fordulónak. 2009. május 25., Deák tér. A padon üldögélek, egy gimnazistának kinéző, csinos, fekete ruhás, kifestett szemű lány jön oda hozzám azzal, hogy: „Ötven forint hiányzik a cigimhez ...” Ez megdöbbenítő. (Szünet.) Komolyan mondod? Az osztálytársak nem adnak kölcsön? (Rázza a fejét.) Személyi igazolványt kérek! – bököm ki kínomban. „Tizenhét vagyok.” Akkor nem adok – nyomok el egy mosolyt. „Jaj, de gonosznak tetszik lenni.”

Az elkésztő, ijesztő, szomorú vagy egykedvű találkozások mellett akadnak vicces vagy kifejezetten kellemes élmények is. A Széna téren a buszvégállomás és a villamosmegálló közötti kis placcon gyakran többen is üldögélnek és „Kannás borra gyűjtünk,

mert szőlőérzékenyek vagyunk” szlogennel kéregetnek. 2009. február 14-én pedig az Erzsébet híd pesti hídfője alatt találkoztam egy hajléktalan emberrel, aki önkéntesen segített helyet találni a zsúfolt parkolóban. Roppant hasznos szolgáltatás!

A végösszeg

Azt akartam megmutatni, hogy az a magatartás, hogy minden hozzánk forduló kéregető embernek adunk pénzt, nem dönti az embert anyagi romlásba, könnyen megvalósítható. 2008. október 22. és 2009. október 22. között, egy év alatt, 125 találkozás során összesen 133 darab ötvenest adtam, ami 6650 Ft/év (azaz 554 Ft/hó) kiadást jelentett. Havi átlag 554 forintot a hajléktalanokra szálni valóban nem nagy anyagi megterhelés. A konklúzió a következő: valóban nem kevésszer állítanak meg az utcán, hogy nem lenne-e egy kis aprónk, de ha minden egyes ilyen embernek adunk egy ötvenest, akkor sem lesz az összesített kiadás egyáltalán jelentős összeg. Nyugodtan megengedhetjük magunknak azt a luxust, hogy a hozzánk forduló embereknek válogatás nélkül adjunk valamit. Quod erat demonstrandum.

A fenti összeg természetesen nem egy kőbe vésett szám, de nagyságrendileg jó iránymutató. A jelen kísérlet alapján statisztikailag megalapozottan azt állíthatjuk, hogy az éves kiadás nagy valószínűséggel 2000 és 12000 forint között lesz.

Egyfolytában?

A fenti számokból az adódik, hogy átlagosan *háromnaponta* ($366/125 = 2,93$) szólít meg egy kéregető, és ez nem reménytelenül sok. Vizsgáljuk meg, hogy miért tűnhet mégis úgy, hogy „egyfolytában” kéregetnek az utcákon, mitől tűnhet ez a jelenség tömegebbnek (de legalábbis idegesítőbbnek), mint amilyen valójában. Nem ritkán tapasztaljuk, hogy egymást követő napokon kérnek tőlünk, ami azt az érzetet kelti, mintha szinte minden nap adnunk kellene; ráadásul arra is van példa, hogy egy nap többször is megszólítanak, ekkor kezdjük azt érezni, hogy lényegében folyamatosan és „már megint” adnunk kell, „amit már tényleg nem lehet anyagilag bírni”.

Három mutatószám segítségével tehetjük ezt a jelenséget megfoghatóvá:

1. Az egy év során hány napon kértek pénzt?
2. Hányszor fordult elő, hogy egymás utáni napokon kértek?
3. Hányszor fordult elő, hogy egy nap többször is kértek?

Esetünkben az értékek a következők:

1. Nagyjából minden negyedik napon (pontosan 93 napon, ez 25,4%) kértek tőlem pénzt az utcán.

2. 16 olyan eset volt, hogy egymás utáni napokon kértek, ebből 13 kétnapos, és 3 háromnapos sorozat volt. Azaz 19 (5,2%) olyan nap volt, hogy az utána lévőre is esett egy találkozás egy kéregetővel.
3. Átlagosan kicsivel több mint kéthetente (pontosan 24 napon, ez 6,6%) többször is fordultak hozzám: 18 napon kétszer, 5 napon háromszor és egy olyan nap is volt, amelyen ötször, ahogy ez a táblázatban is szerepel.

napi találkozások száma	hány napon?
nincs	273 napon
1 ×	69 napon
2 ×	18 napon
3 ×	5 napon
5 ×	1 napon

Látjuk, hogy a találkozások egyáltalán nem egyenletesen oszlanak el az időben. Az ilyen folyamatok esetén, mikor az események átlagos bekövetkezési gyakorisága adott, de az események a többi esemény bekövetkezési időpontjától függetlenül következnek be, ez természetes. Ilyenkor az egy időegység alatt bekövetkező események száma ún. *Poisson* eloszlással írható le. Ilyen például a call centerbe egy perc alatt beérkező hívások száma, vagy az egy díszkőre jutó esőcseppek száma a zápor elején, és ilyen az egy napra jutó „ötvenesadások” száma is.

A mért adatokra legjobban illeszkedő *Poisson* eloszlás felhasználásával statisztikailag megalapozottan állíthatjuk, hogy a mai Budapesten ...

1. Azon napok száma, mikor hajléktalan(ok) fordul(nak) hozzánk, nagy valószínűséggel évi 90 és 120 között lesz.
2. Azon napok száma, mikor az adott napon és a következőn is találkozunk kéregetővel, nagy valószínűséggel évi 20 és 40 között lesz. (A háromnapos sorozatok száma 3 és 15 közé várható.)
3. Annak a valószínűsége pedig, hogy egy napon háromnál többször kérjenek tőlünk, elenyésző (kisebb mint 1‰). Azaz három előkészített pénzdarab az esetek legnagyobb részében elegendő.

Három pénzdarab a zsebben

Talán az okozhatja az egyszeri járókelő elutasító magatartását, hogy egyszerűen *váratlanul éri* a kérés. Ezért nem ad, ezért tagadja le, hogy valójában tudna adni („Nincs nálam!”), ezért talál ki gyenge indokokat („Nincs nekem arra pénzem!”).

Ha megvan bennünk az adakozó alapállás, és mindig lapul a zsebünkben *három* pénzdarab erre a célra, akkor ezzel egyszer és mindenkorra radikálisan megoldhatjuk az utcai kéregetés és adakozás dilemmáját: szabadon adhatunk mindenkinek, aki hozzánk fordul; és abban is biztosak lehetünk, hogy mi emiatt nem jutunk koldusbotra.